

ELŐSZÓ

A *Verseny és szabályozás* hetedik évkönyve négy részre tagolódik. A *közgazdasági és jogi alapkérdéseket* áttekintő I. részben három tanulmány található. *Csorba Gergely* írása versenyjogi ügyekben tárgyalja a közgazdasági elemzés szerepét. Bemutatja, hogy az európai bíróságok milyen típusú vizsgálatot tartottak követendőnek az Európai Bizottság döntéseinek felülvizsgálata során, összefoglalja azokat a kritériumokat, amelyeket a bíróságok alkalmaznak és néhány közelmúltbeli eseten keresztül szemlélteti ezek érvényesülését.

Lőrincz László a verseny és versenypolitika szerepét elemzi a gazdasági növekedés elősegítésében. A verseny termelékenységre és innovációra gyakorolt hatásainak tárgyalásán túl kitér a szakpolitikai intézkedések következményeinek vizsgálatára is. Utal arra, hogy amikor a harmincas években az Egyesült Államokban felfüggesztették a versenypolitikát, jelentősen csökkent a GDP. Írásában röviden kitér a külkereskedelmi szabályozás és a növekedés összefüggésének elemzésére, a csődszabályozás hatásmechanizmusának feltárására, valamint a reallokáció és a vállalatok termelékenységi eloszlásainak kutatására.

Szabó Judit az általános gazdasági érdekű szolgáltatások szabályozásáról ír. Közgazdasági nézőpontból tekinti át az Európai Unió szabályozásának a 2000-es években megvalósult paradigmaváltását az 1970-es évekig visszanyúló előzményeivel együtt. Az állami támogatások megítélésével kapcsolatos változások során a tagállamok hatóságai a korábbinál nagyobb szabadságot kaptak, egyben olyan kifinomult adminisztratív piacok jöttek létre, amelyeken a vállalati hatékonyság ösztönzése is szerepet kapott.

Az *ágazati árszabályozás átalakulásával* foglalkozó II. rész első, a tagállami árszabályozás európai uniós kereteit elemző, bevezető írását *Nagy Csongor István* jegyzi. A tanulmány áttekinti a belső piac elvéből következő, hatósági árazással szembeni követelményeket és a kapcsolódó joggyakorlatot, majd megvizsgálja, hogy miként hat a piacnyitás, illetve a liberalizációs joganyag a tagállamok árszabályozással kapcsolatos mozgásterére. A liberalizált piacokra vonatkozó tagállami hatósági árszabályozással szembeni főbb uniós jogi követelmények összegzése után kritikai szempontból értékeli az Európai Bíróság joggyakorlatát.

A jogi háttér felvázolását követő írásában *Felsmann Balázs* az európai villamosenergia-árak központi szabályozásának a fogyasztói árakra gyakorolt hatását elemzi. Kiindulópontja az a vita, amely az Európai Unión belül az elmúlt időszakban erősödött fel az ipari és lakossági fogyasztók számára kedvező villamosenergia-ár verseny-

képességre gyakorolt hatásáról. Az európai uniós testületek elsődlegesen a verseny feltételeinek további javításában látják a versenyképesség erősítésének fő eszközét, mások az aktívabb központi szabályozás mellett érvelnek. A tanulmány a jelenleg alkalmazott európai szabályozási gyakorlat, a szabályozási modellek és a piaci árak alakulásának áttekintésével nyújt segítséget annak eldöntéséhez, hogy a központi ármegállapításon alapuló szabályozói mechanizmus vagy a liberalizált piacmodell lehet-e a sikeresebb.

Ennek a résznek a harmadik tanulmánya a vízszolgáltatások piacának árazási kérdéseivel foglalkozik. *Belényesi Pál* a magyar víziközmű-piac működését Anglia és Wales, valamint Franciaország gyakorlatának a tükrében vizsgálja. Az átlagos szabályozási kérdések közül kiemelkednek azok a problémák, amelyek a szolgáltatás európai szintű liberalizációja alóli mentesítéssel, valamint az uniós koncesszió-szabályozásával, illetve az államosítási és köztulajdonba visszavételi törekvésekkel – a szolgáltatás nyújtásával és a hálózati elemek tulajdonlásával – kapcsolatosak. A szerző a témához kötődő meghatározó európai elveket veti egybe a 2011. évi magyar piaci reformmal. Megállapítja, hogy a jelenlegi magyar gyakorlat – az Európai Unió közösségi vívmányainak és hatályos joganyagának ellenére – nem elégíti ki a közgazdasági hatékonysági követelményeket, és nem teljesíti a vízkeretirányelv helyes átültetésével kapcsolatos feltételeket sem. Megoldásként a szélesebb körű piacnyitást, valamint a környezeti és erőforrásköltségeket a hozzáférési árban megjelenítő országos szintű árstruktúra kialakítását javasolja.

E rész utolsó tanulmánya a harmadik árszabályozott piaccal, a postai szolgáltatási piaccal foglalkozik. *Kiss Károly Miklós* és *Stenger Zsolt* az európai uniós postai szabályozási keret felvázolása után áttekintik az árszabályozás alapját adó költség-számítás jellemzőit, a tagállamok által alkalmazott árszabályozási elveket és módszereket, megvizsgálják az árak alakulását, és kitérnek a magyarországi jellemzőkre. A tanulmányt a postai szolgáltatások európai uniós árszabályozásával kapcsolatban néhány kritikai megjegyzés zárja.

A kötet III. része – az évkönyvsorozat többi kötetéhez hasonlóan – a *hálózatos szolgáltatások piacaival és szabályozásával* foglalkozik. Idén a vasúti és a villamosenergia-szolgáltatás szabályozásának egyes kérdéseit, illetve a szabályozás intézményrendszerének átalakulását vizsgálják a szerzők.

Koós Gábor az európai vasúti piacnyitási folyamat újabb állomásaként meghirdetett negyedik vasúti csomagot mutatja be. A negyedik vasúti csomag jogszabály-módosítási javaslatainak kialakítása jelenleg is zajlik, de főbb elemei, a piacnyitási folyamat jellegzetes kérdései már ismertek. A születő szabályozással összefüggésben a tanulmány kitér az Európai Bíróságnak a korábbi vasúti csomagok végrehajtásával kapcsolatos ítéleteinek bemutatására, a jelenlegi szabályozási kísérlet újszerűségére és realitásának megítélésére.

Valentiny Pál a hálózatos közszolgáltatások szabályozási intézményrendszerének változásait követi nyomon. Bemutatja ezek kialakulását a koncessziós szerződésektől

az állami szabályozáson keresztül az államok feletti intézmények megjelenéséig. Az átalakulás mozgatórugói közül kiemeli a technológiai változásokat, a verseny megjelenését és az ágazatok közötti konvergenciát. Kitér a szabályozásnak az Egyesült Államokban és az Európai Unióban megvalósult rendszereire, a verseny- és ágazati szabályozás egymáshoz való viszonyának módosulására.

A kelet-közép-európai villamosenergia-átviteli hálózatok költség–haszon-elemzése a témája *Mezősi András* és *Szabó László* írásának. Elemzésük középpontjában nyolc kelet-közép-európai villamosenergia-átviteli hálózat beruházásainak közgazdasági elemzése áll. Európai villamosenergia-piaci modelljük segítségével megbecsülik a kiválasztott projektek jóléti hatásait, s elemezik a ráfordítások és az abból származó hasznok megoszlását. Az eredmények egyrészt alátámasztják azt a feltételezést, hogy az előnyök földrajzi eloszlása erőteljesen aszimmetrikus, s ez az egyenlőtlen megoszlás akár meg is gátolhatja a regionális szempontból jólétnövelő beruházások megvalósítását. Másrészt rávilágítanak az európai ellentételezési mechanizmusok szükségességére annak érdekében, hogy gyorsabb ütemben valósuljanak meg a pozitív jóléti hatású beruházások.

A IV. rész *Bálint Éva* gyűjtésében terjedelmes válogatást tartalmaz a versenypiacokkal és a szabályozással foglalkozó szakirodalom 2013-ban publikált terméséből. A bibliográfiában az ágazati és versenyszabályozás általános témakörein kívül kiemelten szerepelnek a kötet tanulmányai által vizsgált kérdésekhez kapcsolódó művek. Az összeállítás a hazai szakirodalom esetében szélesebb körben igyekszik bemutatni az újonnan megjelent írásokat, a külföldi irodalom bősége miatt erősen válogatva, az angol nyelvű kiadványokat szemlézi.

A kötet készítői köszönettel tartoznak támogatóiknak, nélkülük a kiadvány nem jöhetett volna létre.

A szerkesztők